Σύντροφος Βίκτορ Χάρα: ΠΑΡΩΝ

Η μαζική, συνεχιζόμενη εξέγερση της Χιλής, αντλεί τους ύμνους της από τα τραγούδια και τους καλλιτέχνες της εποχής του Αλιέντε και ιδιαίτερα από τον Βίκτορ Χάρα (Víctor Jara), τον θρυλικό λαϊκό τραγουδιστή και μάρτυρα που σκοτώθηκε στο πραξικόπημα του 1973.

Στη συνεχιζόμενη κοινωνική εξέγερση της Χιλής, τα τραγούδια βγαίνουν στους δρόμους. Και ένας από τους σημαντικότερους ύμνους του πλήθους των ανθρώπων που διαδηλώνουν στα κέντρα των πόλεων είναι το «El Derecho de Vivir en Paz» («Το δικαίωμα να ζούμε ειρηνικά») του θρυλικού λαϊκού τραγουδιστή Βίκτορ Χάρα.

Σε μια τεράστια διαμαρτυρία, στις 23 Οκτωβρίου, στην Plaza Italia του Σαντιάγο, χιλιάδες άνθρωποι χτύπησαν κατσαρόλες και τηγάνια σε ένδειξη διαμαρτυρίας, ενώ τραγουδούσαν αυθόρμητα το τραγούδι. Στις 25 Οκτωβρίου, σε μια ακόμη μεγαλύτερη συγκέντρωση 1,2 εκατομμυρίου ατόμων στο Σαντιάγο, ένα πλήθος ανθρώπων έπαιξε και τραγούδησε το ίδιο τραγούδι σε μια οργανωμένη συναυλία με τίτλο «Mil Guitarras por Víctor Jara» -«Χίλιες κιθάρες για τον Βίκτορ Χάρα». Σε μια άλλη τεράστια πολιτιστική δράση στο Parque O'Higgins, στις 27 Οκτωβρίου, αγαπημένοι καλλιτέχνες εθνικής εμβέλειας, συμπεριλαμβανομένου του Illapu, τραγούδησαν το ίδιο τραγούδι με τη συνοδεία του πλήθους.

Γιατί η μουσική σύνθεση του Jara έχει γίνει τόσο σημαντική για τις διαμαρτυρίες του 2019; Πρώτον, επειδή το τραγούδι -που γράφτηκε το 1970, αρχικά ως φόρος τιμής στον Χο Τσι Μινχ και την επανάσταση του Βιετνάμ- έχει αποκτήσει νέο νόημα ως καταδίκη του προέδρου της Χιλής, Σεμπαστιάν Πινιέρα, ο οποίος διέταξε τη στρατιωτικοποίηση των μεγάλων πόλεων για να καταστείλει βίαια τις διαδηλώσεις. Ήταν η πρώτη φορά, μετά τη δικτατορία Πινοσέτ, που ο στρατός αναπτύχθηκε για την καταστολή ενός κοινωνικού κινήματος. Το τραγούδι έχει μετατραπεί σε μια καταδίκη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, του στρατού στους δρόμους, της βιαιότητας των δυνάμεων ασφαλείας και της ελεγχόμενης από τον στρατό απαγόρευσης κυκλοφορίας (και πάλι, για πρώτη φορά μετά τη δικτατορία). Δεύτερον, το τραγούδι εξέφρασε την ιστορική μνήμη των Χιλιανών: τη συνέχεια των αγώνων για κοινωνική δικαιοσύνη, που διήρκεσαν δεκαετίες, και τη ζωντανή κληρονομιά του Βίκτορ Χάρα, σύμβολο των αξιών της δεκαετίας του 1960 και των αρχών της δεκαετίας του 1970.

Ο Χάρα ήταν πρωτοπόρος μουσικός στο κίνημα του Νέου Τραγουδιού της Χιλής εκείνα τα χρόνια. Μετά το πραξικόπημα του Σεπτεμβρίου του 1973, βασανίστηκε και δολοφονήθηκε στο Στάδιο της

Χιλής, σε μια από τις πρώτες και πιο διαβόητες εξωδικαστικές εκτελέσεις του στρατού. Ο χιλιάνικος λαός δεν ξέχασε ποτέ τον Βίκτορ Χάρα, ούτε τα χιλιάδες άλλα θύματα της δικτατορίας του Πινοσέτ.

Ο Βίκτορ Χάρα και το κίνημα του Νέου Τραγουδιού

Η Χιλή είναι μια χώρα μουσικών και η μουσική ήταν πάντα η ψυχή των κοινωνικών αγώνων, ιδίως από τη δεκαετία του 1960. Εκείνα τα χρόνια, αναδύθηκε το κίνημα του Νέου Τραγουδιού εν μέσω λαϊκών κινητοποιήσεων και τεράστιων πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών. Το Νέο Τραγούδι έγινε η καρδιά των μαζικών κινημάτων που διεκδικούσαν την πολιτική ενσωμάτωση των αποκλεισμένων, τα δικαιώματα στην εκπαίδευση και σε αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και εργασίας και μια ισότιμη κοινωνία. Εκείνα τα χρόνια, η Χιλή είχε μια σχετικά ανεκτική δημοκρατία, αν και δημοκρατία των ελίτ, με την κοινωνία να χαρακτηρίζεται από μεγάλες ανισότητες. Το κύριο εξαγωγικό προϊόν της Χιλής, ο χαλκός, ελεγχόταν από λίγες αμερικανικές εταιρείες και τα εργατικά και αγροτικά στρώματα ζούσαν σε άθλιες συνθήκες. Στη δεκαετία του 1960, νέα κινήματα αγροτών, εργατών, φοιτητών, pobladores* και άλλων άρχισαν να οργανώνονται για τα δικαιώματά τους, με τη βοήθεια πολιτικών σχηματισμών, όπως τα κομμουνιστικά, σοσιαλιστικά και προοδευτικά χριστιανικά κόμματα, καθώς και το MIR (Movimiento de Izquierda Revolucionaria, Κίνημα Επαναστατικής Αριστεράς).

Το κίνημα του Νέου Τραγουδιού είχε τις ρίζες του σε αυτές τις λαϊκές κινητοποιήσεις και στη λαϊκή παράδοση της Λατινικής Αμερικής, ιδίως στα έργα της Βιολέτα Πάρα (Violeta Parra) και άλλων, που συγκέντρωσαν την εξαφανισμένη λαϊκή μουσική της υπαίθρου της Χιλής. Η Βιολέτα, με τα κοινωνικά ευαισθητοποιημένα τραγούδια της, αποτέλεσε βασική επιρροή για τη νέα γενιά μουσικών, συμπεριλαμβανομένου του Βίκτορ Χάρα, όπως και για διακεκριμένους ποιητές, όπως ο Πάμπλο Νερούδα. Σολίστες όπως οι Βίκτορ Χάρα, Άνχελ Πάρα (Ángel Parra), Ιζαμπέλ Πάρα (Isabel Parra), Πατρίσιο Μανς (Patricio Manns) και Ρολάντο Αλαρκόν (Rolando Alarcón) και συγκροτήματα όπως οι Quilapayún, Inti-Illimani, Tiempo Nuevo, Huamarí και Amerindios ήταν οι τροβαδούροι του λαϊκού κινήματος.

Η νέα μουσική συνδύαζε το μοντέρνο με το παραδοσιακό, ενσωματώνοντας μουσικά όργανα των αυτοχθόνων όπως οι γκάιντες, το charango (που μοιάζει με λαούτο) και το quena (φλάουτο από μπαμπού). Το Νέο Τραγούδι ανανέωσε τις λατινοαμερικάνικες λαϊκές ρίζες με πρωτότυπη μουσική, καινοτόμες ενορχηστρώσεις, σύγχρονες αρμονίες και νέες ακροάσεις συγχορδιών, μαζί με κοινωνικά συνειδητοποιημένους στίχους. Καθώς ο κινητοποιημένος λαός απαιτούσε ισότητα και φωνή στην εθνική προοπτική, οι νέοι καλλιτέχνες εξέφραζαν αυτές τις πεποιθήσεις μέσω της μουσικής τους. Για παράδειγμα, το «Vientos del Pueblo» («Άνεμοι του λαού», 1973) του Βίκτορ Χάρα κατήγγειλε τη βία των κυρίαρχων τάξεων και προανήγγειλε την έλευση μιας νέας κοινωνίας.

Γιος Χιλιανών αγροτών, ο Χάρα ήταν μουσικός, σκηνοθέτης θεάτρου, συνθέτης και αγωνιστής των Νέων Κομμουνιστών, που συμμετείχε ενεργά στα κοινωνικά και πολιτικά κινήματα της εποχής και ήταν αφοσιωμένος στους αγώνες των φτωχών και εργατικών τάξεων. Τα τραγούδια του μιλούσαν

συγκινητικά για τη ζωή των περιθωριοποιημένων, κατήγγειλαν αδικίες και σφαγές και μετέδιδαν τις λαϊκές προσδοκίες για ένα νέο, κοινωνικά δίκαιο μέλλον. Ο Χάρα τραγούδησε στο Peña de los Parra και συνεργάστηκε στενά με τους Quilapayún και Inti-Illimani, αλλά και με άλλους νέους καλλιτέχνες. Συνέγραψε δεκάδες αξέχαστα τραγούδια.

Φορτισμένα με το πνεύμα του Νέου Τραγουδιού, τα κοινωνικά κινήματα της δεκαετίας του 1960 κατάφεραν να εκλέξουν τον δημοκράτη σοσιαλιστή Σαλβαδόρ Αλιέντε το 1970, τον πρώτο μαρξιστή που κέρδισε την προεδρία μέσω εκλογών στη Λατινική Αμερική. Ο ίδιος και ο συνασπισμός του Λαϊκή Ενότητα (Unidad Popular, αποτελούμενος από έξι αριστερά έως κεντροαριστερά κόμματα) ανέλαβαν καθήκοντα την ίδια χρονιά. Επί τρία χρόνια, η κυβέρνηση Αλιέντε εφάρμοσε μέτρα για τη μείωση των ανισοτήτων (για παράδειγμα, εθνικοποιώντας τη βιομηχανία χαλκού και παρέχοντας μισό λίτρο γάλα σε όλους τους μαθητές) και την αλλαγή των απαρχαιωμένων δομών που διαιώνιζαν την ολιγαρχική εξουσία.

Ο Βίκτορ Χάρα και άλλοι μουσικοί του Νέου Τραγουδιού έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτούς τους κοινωνικούς και πολιτικούς μετασχηματισμούς. Εμφανίστηκαν σε αναρίθμητες πολιτικές εκδηλώσεις και διέδωσαν το όραμα του Αλιέντε για έναν μη βίαιο δρόμο της Χιλής προς τον σοσιαλισμό. Η μουσική τους εξέφραζε βαθιά πολιτική και κοινωνική συνείδηση, κατήγγειλε την πολιτική ανισότητα και υμνούσε τους απλούς ανθρώπους, που είχαν γίνει αόρατοι. Το πιο σημαντικό είναι ότι το κίνημα του Νέου Τραγουδιού εξέφρασε τη δυνατότητα ενός νέου μέλλοντος κοινωνικής δικαιοσύνης, εμπνέοντας και κινητοποιώντας πλήθη ανθρώπων στη Χιλή και αλλού. Το κίνημα συνέλαβε το πνεύμα της εποχής: η μουσική ήταν στρατευμένη και μαχητική, ενώ ταυτόχρονα όμορφη και συγκινητική.

Η Δεξιά γινόταν όλο και πιο εχθρική. Αμέσως μετά την εκλογή της, η κυβέρνηση Αλιέντε αντιμετώπισε αυξανόμενη δεξιά υπονόμευση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Η κυβέρνηση Νίξον οργάνωσε ένα μυστικό σχέδιο για να ενθαρρύνει τις ένοπλες δυνάμεις να ανατρέψουν τον Αλιέντε (γνωστό ως Track I και Track II), και οι ελίτ της χώρας, περιφρονώντας τον νέο πρόεδρο και φοβούμενες τις μαζικές κινητοποιήσεις και τις ραγδαίες αλλαγές στην κοινωνία, συνωμότησαν με τμήματα του στρατού για να υπονομεύσουν την κυβέρνηση του Αλιέντε και να σπείρουν το χάος στους δρόμους. Στις 11 Σεπτεμβρίου 1973, οι ένοπλες δυνάμεις κινητοποιήθηκαν, κατέλαβαν τη χώρα και επέβαλαν ένα αιματηρό πραξικόπημα για την ανατροπή του Αλιέντε (ο πρόεδρος αποφάσισε να αυτοκτονήσει στο προεδρικό μέγαρο). Χιλιάδες υποστηρικτές της Λαϊκής Ενότητας συνελήφθησαν, βασανίστηκαν, φυλακίστηκαν και σκοτώθηκαν.

Ο Βίκτορ Χάρα, και εκατοντάδες άλλοι, στο Κρατικό Τεχνικό Πανεπιστήμιο, συνελήφθησαν και μεταφέρθηκαν στο Εθνικό Στάδιο της Χιλής στις 12 Σεπτεμβρίου. Το τελευταίο ποίημα του Χάρα, που πήρε το όνομά του από το στάδιο από το οποίο βγήκε λαθραία, έγινε παγκοσμίως γνωστό για τη συγκλονιστική καταδίκη της φρίκης του πραξικοπήματος. Το πτώμα του, πεταμένο μαζί με άλλα σε ένα χαντάκι, έφερε σαράντα τέσσερα τραύματα από σφαίρες και σημάδια σοβαρών βασανιστηρίων.

Για τα επόμενα δεκαεπτά χρόνια, η δικτατορία Πινοσέτ θα κυβερνούσε τη Χιλή με σιδηρά πυγμή. Και

παρά τη μετάβαση το 1990 σε εκλεγμένη διακυβέρνηση, το Σύνταγμα του Πινοσέτ του 1980 (με ορισμένες τροποποιήσεις) εξακολουθεί να ισχύει - δημιουργώντας ένα «σύστημα κηδεμονίας», στο οποίο η Δεξιά διατηρούσε δυσανάλογη εξουσία και οι δημοκρατικές αλλαγές θεωρούνταν «αντισυνταγματικές».

Οι διαμαρτυρίες σήμερα

Οι καταβολές της συνεχιζόμενης κοινωνικής έκρηξης στη Χιλή είναι πλέον γνωστές. Η πολιτική κρίση ξεκίνησε όταν η κυβέρνηση ανακοίνωσε την τέταρτη αύξηση του εισιτηρίου του μετρό μέσα σε λίγους μήνες - ένα μέσο μεταφοράς από το οποίο εξαρτώνται εκατομμύρια κάτοικοι του Σαντιάγο. Η αύξηση αυτή ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι για τους εργαζόμενους, που αντιμετώπιζαν συνεχείς αυξήσεις σε είδη πρώτης ανάγκης όπως το ρεύμα, το νερό, το φυσικό αέριο, τα τρόφιμα και οι μεταφορές, ενώ παράλληλα έπαιρναν ισχνούς μισθούς. Είχαν ήδη πραγματοποιηθεί μεγάλες διαδηλώσεις, που κατήγγειλαν το καταρρέον δημόσιο σύστημα υγείας και τα ιδιωτικοποιημένα εκπαιδευτικά και συνταξιοδοτικά συστήματα εποχής Πινοσέτ. Το δαπανηρό εκπαιδευτικό σύστημα αναπαράγει τις ταξικές ανισότητες και το συνταξιοδοτικό σύστημα αφήνει τους ηλικιωμένους με πενιχρή στήριξη. Στη συνέχεια, στα μέσα Οκτωβρίου μαθητές λυκείου οργάνωσαν «μαζικές αποδράσεις» πηδώντας πάνω από τα τουρνικέ, δίνοντας το έναυσμα για τις διαδηλώσεις. Οι άνθρωποι στο Σαντιάγο και σε άλλες πόλεις άρχισαν να κάνουν cacerolazos - χτυπώντας κατσαρόλες και τηγάνια - και οι οδηγοί κορνάριζαν σε ένδειξη αλληλεγγύης.

Η κυβέρνηση απάντησε στέλνοντας τη στρατιωτικοποιημένη αστυνομία (Carabineros) στο μετρό και κλείνοντας σταδιακά τους σταθμούς, διαταράσσοντας έτσι την κυκλοφορία και τη ζωή των ανθρώπων. Αν οι Χιλιανοί ήθελαν να εξοικονομήσουν χρήματα, δήλωσε ο υπουργός Οικονομίας σε τηλεοπτική συνέντευξη, θα έπρεπε «να σηκωθούν νωρίτερα και να πάρουν το μετρό στις 7 π.μ. για μια φθηνότερη διαδρομή». Αυτή η συμπεριφορά τύπου «ας κόψουν τον λαιμό τους» πυροδότησε περαιτέρω την οργή της κοινής γνώμης. Ένα δημοφιλές σύνθημα άρχισε να εμφανίζεται: «Δεν είναι τριάντα πέσος, είναι τριάντα χρόνια». Τα συσσωρευμένα από το τέλος της δικτατορίας παράπονα, τελικά ξεχείλισαν.

Ένας υπουργός της κυβέρνησης αποκάλεσε τους φοιτητές «ορδές παραβατών που προκαλούν βία» και στις 18 Οκτωβρίου, μετά από συγκρούσεις μεταξύ των Carabineros και των φοιτητών στο μετρό, η κυβέρνηση έκλεισε ολόκληρο το σύστημα του μετρό. Καθώς χιλιάδες άνθρωποι προσπαθούσαν να βρουν τρόπο να γυρίσουν σπίτι τους, το Σαντιάγο εξερράγη από οργή.

Οι άνθρωποι άναψαν φωτιές στους σταθμούς του μετρό και στους δρόμους και προκάλεσαν φθορές σε κτίρια, ιδίως στις φτωχότερες γειτονιές. Στις 19 Οκτωβρίου, η κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, κάλεσε τις ένοπλες δυνάμεις και όρισε στρατιωτική απαγόρευση κυκλοφορίας - την πρώτη από την εποχή της δικτατορίας Πινοσέτ- προκαλώντας σοκ και οργή στους Χιλιανούς. Άνδρες και γυναίκες που χτυπούσαν κατσαρόλες συγκεντρώθηκαν για να διαδηλώσουν ειρηνικά στις πλατείες του Σαντιάγο και άλλων πόλεων. Πλήθη ανθρώπων αψήφησαν την απαγόρευση κυκλοφορίας.

Στις 20 Οκτωβρίου, περιτριγυρισμένος από στρατιωτικούς αξιωματικούς, ο Πινιέρα δήλωσε σε συνέντευξη Τύπου: «Βρισκόμαστε σε πόλεμο με έναν ισχυρό και αμείλικτο εχθρό». Αυτή η απροκάλυπτη προσπάθεια εκφοβισμού της κοινωνίας και ποινικοποίησης των διαδηλώσεων εξόργισε ακόμη περισσότερο την κοινή γνώμη.

 Διαδηλωτές τρέχουν να ξεφύγουν από τα ΜΑΤ κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στις 8 Νοεμβρίου 2019 στο Σαντιάγο της Χιλής. (Claudio Santana / Getty Images)

Λίγες ημέρες αργότερα, καθώς οι μαζικές διαδηλώσεις συνεχίζονταν, ο Πινιέρα άλλαξε την τακτική του, ζητώντας συγχώρεση για το γεγονός ότι δεν κατανόησε τη λαϊκή κραυγή για διαρθρωτικές αλλαγές. Οπισθοχώρησε στην αύξηση του εισιτηρίου και προσέφερε άλλες παραχωρήσεις. Καθώς όμως τα βίντεο και οι φωτογραφίες από τους πυροβολισμούς και τη βία της αστυνομίας και του στρατού έγιναν viral στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι διαδηλώσεις επεκτάθηκαν, όχι μόνο στο Σαντιάγο αλλά σε ολόκληρη τη Χιλή, από το Ικίκε και την Αντοφαγάστα στον Βορρά, στο Βαλπαραΐσο και τη Βίνια ντελ Μαρ στην κεντρική ζώνη, μέχρι το Κονσεπσιόν και το Τσιλόε στον Νότο. Η τεράστια διαδήλωση της 25ης Οκτωβρίου, που έβγαλε 1,2 εκατομμύρια ανθρώπους στους δρόμους του Σαντιάγο, ήταν ίσως η μεγαλύτερη συγκέντρωση που έγινε ποτέ στη Χιλή.

Καθώς οι κινητοποιήσεις συνεχίζονταν, πλήθαιναν και οι αναφορές για αστυνομική και στρατιωτική βία . Την 1η Νοεμβρίου, το Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανέφερε ότι είκοσι άνθρωποι είχαν σκοτωθεί, πάνω από τέσσερις χιλιάδες είχαν συλληφθεί και πάνω από 1.500 είχαν τραυματιστεί, και οι αριθμοί συνεχίζουν να αυξάνονται. Δεκαοκτώ γυναίκες είχαν αναφέρει σεξουαλική βία, είκοσι άτομα είχαν εξαφανιστεί και πάνω από 155 άτομα είχαν τραυματισμούς στα μάτια από βλήματα που έριξαν οι δυνάμεις ασφαλείας. Η βία ήταν τραυματική για τους Χιλιανούς, οι οποίοι θυμούνται πολύ καλά την άγρια καταστολή της δικτατορίας Πινοσέτ. Τα τοπικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης, ωστόσο, συχνά επικεντρώνονταν στις πράξεις βίας μικρού αριθμού βανδάλων (ορισμένοι από τους οποίους ήταν προβοκάτορες της αστυνομίας).

Σταδιακά, η συσσωρευμένη απογοήτευση των Χιλιανών αποκρυσταλλώθηκε σε ένα ενιαίο αίτημα: ένα νέο Σύνταγμα. Εργατικές και κοινωνικές οργανώσεις κάλεσαν τους πολίτες να συναντηθούν σε ομάδες (cabildos) για να συζητήσουν ένα νέο κείμενο και περίπου χίλιες από αυτές είναι σε λειτουργία. Το σύνταγμα του Πινοσέτ θεωρείται ευρέως ως το σημαντικότερο εμπόδιο για την αυθεντική κοινωνική, πολιτική και οικονομική πρόοδο στη Χιλή.

«Μόνο με κοινωνική δικαιοσύνη είναι δυνατή η αληθινή και διαρκής ειρήνη»

Όπως στις πολυάριθμες φοιτητικές διαδηλώσεις του 2011, ο Βίκτορ Χάρα μνημονεύεται και στις σημερινές διαμαρτυρίες, τόσο από τις νεότερες όσο και από τις παλαιότερες γενιές. Οι διαδηλωτές κρατούν πανό και ζωγραφίζουν τοιχογραφίες με τη μορφή του, και τα τραγούδια του τραγουδιούνται μαζικά -παραμένουν επίκαιρα και συγκινητικά, εμπνέοντας και ενώνοντας τους ανθρώπους. Ο Βίκτορ

Χάρα, ένας μάρτυρας για την υπόθεση της κοινωνικής ισότητας, είναι έντονα παρών, παρά τα χρόνια της τρομοκρατίας που μεσολάβησαν υπό τη δικτατορία του Πινοσέτ.

Στις 30 Οκτωβρίου, το Εργατικό Ενιαίο Κέντρο της Χιλής (CUT) και η Unidad Social (Κοινωνική Ενότητα), ένας συνασπισμός περίπου εβδομήντα οργανώσεων εργαζομένων και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δήλωσαν: «Η Χιλή δεν βρίσκεται σε πόλεμο. Η Χιλή θέλει την ειρήνη, αλλά μια πραγματική και διαρκής ειρήνη είναι δυνατή μόνο με κοινωνική δικαιοσύνη και με την υπεράσπιση της δημοκρατίας, η οποία μας κόστισε τόσο πολύ για να την ανακτήσουμε.» Κυριολεκτικά όλες οι κοινωνικές και επαγγελματικές οργανώσεις της χώρας, μαζί με τις πολιτικές δυνάμεις της αντιπολίτευσης, εξέφρασαν την υποστήριξή τους στο λαϊκό κίνημα και σε ένα νέο Σύνταγμα, με μόνο τα δεξιά κόμματα να αντιτίθενται.

Ο λαός της Χιλής έχει αφυπνιστεί. Και όπως είπε ο Σαλβαδόρ Αλιέντε, «δεν υπάρχει επανάσταση χωρίς τραγούδι».

*Το pobladores αναφέρεται στα κινήματα κατοίκων σε παράγκες και άλλες πρόχειρες και ακατάλληλες κατοικίες στη φάση της γιγάντωσης των πόλεων. Θα μπορούσαν να αποδοθούν ως «κινήματα στέγης».

Δημοσιεύτηκε 11.11.2019 στο Jacobin.com

Μετάφραση: Χρήστος Αβραμίδης

Επιμέλεια: Σωτήρης Σιαμανδούρας